

1

Ο μέγας, τρανός Αχιλλέας. Ο ασύγκριτος Αχιλλέας, ο λαμπρός Αχιλλέας, ο ισόθεος Αχιλλέας... Ένα σωρό επίθετα. Εμείς, βέβαια, ποτέ δεν τον αποκαλούσαμε έτσι· εμείς τον λέγαμε «ο χασάπης».

Ο γοργοπόδαρος Αχιλλέας. Α, να κάτι ενδιαφέρον. Αυτό που τον προσδιόριζε πάνω απ' όλα, περισσότερο κι από το μεγαλείο του, περισσότερο κι από την ανδρεία του, ήταν η ταχύτητά του. Ο θρύλος λέει πως κάποτε πήρε στο κατόπι τον Απόλλωνα και τον κυνήγησε σ' ολόκληρη την πεδιάδα της Τροίας. Όταν τελικά τον στρίμωξε, λένε πως ο Απόλλωνας του είπε: «Δεν μπορείς να με σκοτώσεις, είμαι αθάνατος». «Πράγματι» απάντησε ο Αχιλλέας «αλλά γνωρίζουμε κι οι δυο μας πως, αν δεν ήσουν αθάνατος, τώρα θα 'σουν νεκρός».

Δεν άφηγε ποτέ σε κανέναν τον τελευταίο λόγο· ούτε καν σ' έναν θεό.

Τον άκουσα προτού τον δω: Η πολεμική του ιαχή αντήχησε στα τείχη της Λυρνησού.

Εμείς οι γυναίκες –μαζί με τα παιδιά, φυσικά– είχαμε πάρει εντολή να ανεβούμε στην ακρόπολη, με μια αλλαξιά ρούχα και όσο φαγητό και νερό μπορούσαμε να κουβαλήσουμε. Όπως κάθε αξιοσέβαστη παντρεμένη γυναίκα, σπανίως έβγαινα από το σπίτι –αν και, για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, στην περίπτωση μου το σπίτι ήταν ανάκτορο–, κι έτσι το περπάτημα στους δρόμους μέρα μεσημέρι έμοιαζε με εκδρομή. Σχεδόν. Διότι κάτω από τα γέλια, τις χαρωπές φωνές και τα ζωηρά πειράγματα, νομίζω πως όλες μας φοβόμασταν. Εγώ, πάντως, φοβόμουν. Γνωρίζαμε καλά ότι οι άντρες δέχονταν μεγάλη πίεση και υποχωρούσαν· οι μάχες που αρχικά μαίνονταν στην ακτή και γύρω από το λιμάνι, τώρα είχαν μεταφερθεί ακριβώς έξω από τα τείχη της πόλης. Ακούγαμε τις φωνές, τις κραυγές, την κλαγγή των σπαθιών πάνω στις ασπίδες – και ξέραμε πολύ καλά τι μας περίμενε αν έπεφτε η πόλη. Κι όμως, δεν είχαμε την αίσθηση ότι διατρέχαμε *πραγματικό* κίνδυνο – όχι εγώ τουλάχιστον, και το ίδιο νομίζω πως ίσχυε και για τις άλλες. Πώς ήταν δυνατόν να πέσουν αυτά τα ψηλά τείχη που μας προστάτευαν σ' όλη μας τη ζωή;

Τα στενά της πόλης ήταν γεμάτα γυναίκες που κουβαλούσαν μωρά ή κρατούσαν τα παιδιά τους απ' το χέρι και προχωρούσαν προς την κεντρική πλατεία. Μέσα στο λιοπύρι και τον άνεμο, η μαύρη σκιά της ακρόπολης έμοιαζε να θέλει να μας καταπιεί. Καθώς περνούσα από το έντονο φως στο σκοτάδι, τυφλώθηκα και παραπάτησα. Τα μέλη των βασιλικών και των αριστοκρατικών οικογενειών συγκεντρώνονταν στον επάνω όροφο, ενώ οι υπόλοιπες γυναίκες και οι δούλες συνωστίζονταν στο ισόγειο. Αρχίσαμε να ανεβαίνουμε μια στριφογυριστή σκάλα, με στενά σκαλιά που μόλις χωρούσαν τα πόδια μας, ώσπου μετά από αρκετές στροφές βρεθήκαμε ξαφ-

νικά σε μια μεγάλη γυμνή αίθουσα. Οι ηλιαχτίδες που τρύπωναν από τα στενά παράθυρα φώτιζαν εδώ κι εκεί το πάτωμα, αφήνοντας τις γωνίες του χώρου στη σκιά. Κοιτάζαμε τριγύρω, ψάχνοντας ένα σημείο να καθίσουμε, να απλώσουμε τα υπάρχοντά μας και να προσπαθήσουμε να στήσουμε κάτι που να θυμίζει σπιτικό.

Στην αρχή είχε ψύχρα, αλλά καθώς ανέβαινε ο ήλιος ο χώρος έγινε ζεστός και πνιγηρός. Αποπνικτικός. Μέσα σε λίγες ώρες η μπόχα απ' τον ιδρώτα, το μητρικό γάλα, τα χεσμένα μωρά και το αίμα της περιόδου είχε γίνει σχεδόν αφόρητη. Τα βρέφη και τα νήπια άρχισαν να δυσανασχετούν από τη ζέστη. Πολλές μανάδες έβαλαν τα πιο μικρά παιδιά να ξαπλώσουν πάνω σε σεντόνια στο πάτωμα και τους έκαναν αέρα, ενώ τα μεγαλύτερα αδέρφια τους έτρεχαν γύρω γύρω σαν αλλοπαρμένα, χωρίς να καταλαβαίνουν πραγματικά τι συνέβαινε. Δυο τρία αγόρια –δέκα ή έντεκα χρονών, πολύ μικρά για να πολεμήσουν– στέκονταν στο κεφαλόσκαλο και καμώνονταν ότι απωθούσαν τους εισβολείς. Οι γυναίκες αντάλασσαν διαρκώς βλέμματα χωρίς να πολυμιλούν, καθώς έξω οι φωνές και οι κραυγές δυνάμωναν και άρχιζε το άγριο σφυροκόπημα στις πύλες. Ξανά και ξανά αντηχούσε εκείνη η πολεμική ιαχή, που έμοιαζε πίοτερο με ουρλιαχτό λύκου παρά με ανθρώπινη φωνή. Για πρώτη φορά στη ζωή τους οι μανάδες που είχαν γιους ζήλευαν όσες είχαν κόρες, διότι τα κορίτσια θα γλίτωναν τον θάνατο. Τα αγόρια συνήθως τα έσφαζαν, ιδίως αν βρίσκονταν κοντά σε μάχιμη ηλικία. Ενίοτε έσφαζαν προληπτικά και τις εγκύους –τρυπώντας την κοιλιά τους με το δόρυ–, μην τυχόν και κυοφορούσαν αρσενικό παιδί. Είδα την Ισμήνη, η οποία ήταν τεσσάρων μηνών έγκυος από τον άντρα μου, να πιέζει τα χέρια στην κοιλιά της, προσπαθώ-

ντας να πείσει τον εαυτό της ότι η εγκυμοσύνη της δεν φαινόταν ακόμα.

Τις τελευταίες μέρες την είχα πιάσει αρκετές φορές να με κοιτάζει –ποια, η Ισμήνη, που άλλοτε φρόντιζε επιμελώς να αποφεύγει τη ματιά μου– με μια έκφραση που έλεγε με τον πιο εύγλωττο τρόπο: *Ήρθε η σειρά σου. Για να σε δούμε τώρα, πώς θα σου φανεί.* Με πλήγωνε αυτό το θρασύ, επίμονο βλέμμα. Προερχόμουν από οικογένεια που πάντα φερόταν καλά στους δούλους και όταν ο πατέρας μου με πάντρεψε με τον Μύνη, τον βασιλιά, συνέχισα αυτή την παράδοση και στο δικό μου σπίτι. Φερόμουν καλά στην Ισμήνη – ή τουλάχιστον έτσι νόμιζα, αλλά μήπως τελικά δεν χωράει καλοσύνη ανάμεσα σ' έναν δούλο και τον αφέντη του, παρά μονάχα ποικίλοι βαθμοί βαναυσότητας; Κοίταξα την Ισμήνη, που καθόταν στην άλλη άκρη της αίθουσας, και σκέφτηκα: *Ναι, έχεις δίκιο. Ήρθε η σειρά μου.*

Καμιά μας δεν μιλούσε για ήττα, αν και όλες την περιμέναμε. Όλες εκτός από μια γριά θεία του άντρα μου, που επέμενε ότι η υποχώρηση ήταν απλώς στρατηγικός ελιγμός. Ήταν βέβαιη πως ο Μύνης είχε κάποιο σχέδιο και τους οδηγούσε στη φάκα σαν τα ποντίκια. Στο τέλος θα νικούσαμε και θα πετούσαμε αυτούς τους πλιατσικολόγους Έλληνες* στη θάλασσα – νομίζω μάλιστα ότι μερικές πιο νεαρές κοπέλες την πίστεψαν. Μα τότε ακούστηκε ξανά αυτή η πολεμική ιαχή, και μετά

---

* Χρησιμοποιούμε τους όρους «Έλληνας/ελληνικός» με τη σημερινή τους σημασία, ακολουθώντας την επιλογή της συγγραφέως. Ο Όμηρος ονομάζει Αχαιούς όσους συμμετείχαν στο στράτευμα που ξεκίνησε από τον ελλαδικό χώρο εναντίον της Τροίας, αλλά επίσης και Αργείους και Δαναούς, ενώ Έλληνες ήταν ένα από τα ελληνικά φύλα που ακολούθησαν τον Αχιλλέα από τη νότια Θεσσαλία (Ι.Θ. Κακριδής, *Ελληνική Μυθολογία*, τ. 5).

πάλι, όλο και πιο κοντά· και όλες ξέραμε σε ποιον ανήκε, αλλά καμία δεν τολμούσε να ξεστομίσει το όνομά του.

Η επίγνωση της μοίρας που μας περίμενε βάραινε την ατμόσφαιρα. Κάποιες μανάδες αγκάλιαζαν προστατευτικά τις κόρες που είχαν προλάβει να ξεπεταχτούν, αλλά δεν είχαν φτάσει ακόμα σε ηλικία γάμου. Όσα κορίτσια ήταν πάνω από εννιά ή δέκα χρονών δεν θα τη γλίτωναν. Η Ρητία έγγειρε πάνω μου. «Πάλι καλά. Τουλάχιστον *εμείς* δεν είμαστε παρθένες» είπε μ' ένα φαφούτικο χαμόγελο – μονάχα τα δόντια που της έλειπαν μαρτυρούσαν τις τόσες εγκυμοσύνες της, γιατί παιδί ζωντανό δεν της είχε απομείνει. Εγώ χαμογέλασα βεβιασμένα, αλλά δεν είπα τίποτα.

Ανησυχούσα για την πεθερά μου, που είχε προτιμήσει να μείνει στα ανάκτορα παρά να δεχτεί να τη μεταφέρουν με φορείο στην ακρόπολη, και συνάμα θύμωνα με τον εαυτό μου που ανησυχούσε, διότι ήμουν σίγουρη πως, αν τα πράγματα ήταν αντίστροφα, εκείνη δεν θα έδινε δεκάρα τσακιστή για μένα. Εδώ και έναν χρόνο υπέφερε από μια ασθένεια που έκανε την κοιλιά της να πρήζεται και κατέτρωγε τις σάρκες της. Τελικά αποφάσισα ότι έπρεπε να πάω να τη δω, αν μη τι άλλο για να βεβαιωθώ ότι είχε αρκετό νερό και φαγητό. Η Ρητία σηκώθηκε για να έρθει μαζί μου, αλλά της έγνεψα αρνητικά. «Σε δυο λεπτά θα είμαι πίσω» είπα.

Μόλις βγήκα έξω, πήρα μια βαθιά ανάσα. Ακόμη κι εκείνη τη στιγμή, που ο κόσμος γύρω μου ήταν έτοιμος να εκραγεί και να καταρρεύσει με πάταγο, ένιωσα υπέροχα που εισέπνεα καθαρό αέρα. Ήταν καυτός και γεμάτος σκόνη –τον ένιωθα να μου γδέρνει τον λαιμό–, αλλά και πάλι μου φάνηκε ευδιαστός μετά τη βρομερή ατμόσφαιρα του κλειστού χώρου. Ο πιο γρήγορος τρόπος να φτάσω στα ανάκτορα ήταν να

διασχίσω την κεντρική πλατεία, αλλά είδα ότι ήταν σπαρμένη με βέλη· μάλιστα, εκείνη ακριβώς τη στιγμή ένα βέλος πέρασε πάνω από τα τείχη και καρφώθηκε τρεμάμενο στο χώμα. *Όχι, καλύτερα να μην το ριψοκινδυνεύσω.* Πήρα ένα σοκάκι με κτίρια τόσο ψηλά, που σχεδόν έκρυβαν το φως. Όταν έφτασα, μπήκα από μια πλαϊνή πόρτα, που πρέπει να είχε μείνει ξεκλειδωτή όταν το έβαλαν στα πόδια οι υπηρέτες. Τα άλογα χλιμίντριζαν στους στάβλους δεξιά μου. Διέσχισα την αυλή και άρχισα να τρέχω βιαστικά στον διάδρομο που οδηγούσε στην αίθουσα του θρόνου.

Το τεράστιο ψηλοτάβανο δωμάτιο με τον θρόνο του Μύνη στο βάθος μού φάνηκε ξένο. Πρώτη φορά είχα μπει εκεί μέσα το βράδυ του γάμου μου, πάνω σ' ένα φορείο, περιστοιχισμένη από τους άντρες που με είχαν συνοδεύσει με αναμμένους πυρσούς από το σπίτι του πατέρα μου. Ο Μύνης με υποδέχτηκε μαζί με τη μητέρα του, τη βασίλισσα Μαίρα. Είχε χάσει τον πατέρα του έναν χρόνο νωρίτερα και, καθώς δεν είχε αδελφούς, έπρεπε οπωσδήποτε να αποκτήσει διάδοχο. Έτσι, τον πάντρευαν σε πολύ νεαρότερη ηλικία απ' ό,τι συνήθως παντρεύονται οι άντρες, αν και σίγουρα θα είχε φιλοξενήσει στο κρεβάτι του αρκετές από τις γυναίκες των ανακτόρων – και κάνα δυο ιπποκόμους για ποικιλία. Φαντάζομαι την απογοήτευση που θα ένιωσε μόλις με είδε να κατεβαίνω από το φορείο και να στέκομαι τρεμάμενη μπροστά του, καθώς οι υπηρέτριες μου έβγαζαν τον μανδύα και το πέπλο: ένα κοκαλιάρικο, μικροσκοπικό πλασματάκι, όλο μαλλιά και μάτια, χωρίς ούτε μια καμπύλη. Κακόμοιρε Μύνη. Στο μυαλό του η ιδανική γυναίκα ήταν τόσο παχιά, που, αν της σκαμπίλιζες τον πισινό το πρωί, το δέρμα της παλλόταν ως το βράδυ. Αλλά έκανε την ανάγκη φιλοτιμία κι έτσι κάθε

νύχτα επί πολλούς μήνες μοχθούσε ανάμεσα στους ισχνούς μηρούς μου με την προθυμία μουλαριού ζεμένου στο μαγγανοπήγαδο. Όταν όμως είδε ότι δεν έμενα έγκυος, βαρέθηκε και επέστρεψε στην πρώτη του αγάπη: μια γυναίκα που δούλευε στα μαγειρεία, η οποία, μ' αυτό το μοναδικό μείγμα τρυφεράδας και επιθετικότητας που διαθέτουν οι δούλες, τον είχε βάλει στο κρεβάτι της όταν εκείνος ήταν μόλις δώδεκα χρονών.

Από την πρώτη στιγμή που αντίκρισα τη βασίλισσα Μαίρα, κατάλαβα ότι με περίμενε μάχη. Μόνο που δεν ήταν απλώς μια μάχη, αλλά ολόκληρος πόλεμος. Στα δεκαοχτώ είχα ήδη επιβιώσει από αμέτρητες κακόβουλες επιθέσεις της. Ο Μύνης έμοιαζε να μην αντιλαμβάνεται καθόλου όλη αυτή την ένταση, αλλά, όπως πλέον γνωρίζω εκ πείρας, οι άντρες είναι ανεξήγητα τυφλοί απέναντι στην επιθετικότητα των γυναικών. Αυτοί είναι οι πολεμιστές, με τις περικεφαλαίες και τις πανοπλίες τους, τα σπαθιά και τα δόρατα, και δεν δείχνουν να αντιλαμβάνονται τις δικές μας μάχες – ή επιλέγουν να τις αγνοούν. Ίσως, αν συνειδητοποιούσαν ότι δεν είμαστε τα ευγενή πλάσματα που φαντάζονται, να διαταρασσόταν η ψυχική τους ηρεμία, τι να πω;

Αν είχα αποκτήσει παιδί –έναν γιο–, όλα θα άλλαζαν, μα έναν χρόνο αργότερα εξακολουθούσα να φοράω τη ζωστήρα μου προκλητικά σφιχτή, ώσπου στο τέλος η Μαίρα, απεγνωσμένη απ' τη λαχτάρα της ν' αποκτήσει εγγόνι, έδειξε με το δάχτυλο τη λεπτή μου μέση και με χλεύασε απροκάλυπτα. Δεν ξέρω τι θα είχε συμβεί εάν δεν είχε αρρωστήσει. Είχε ήδη διαλέξει για τον γιο της μια παλλακίδα από κάποια αριστοκρατική οικογένεια: μια κοπέλα που μπορεί να μη γινόταν η νόμιμη σύζυγος, αλλά θα ήταν βασίλισσα από κάθε άλλη

άποψη. Τότε όμως άρχισε να φουσκώνει η κοιλιά της ίδιας της Μαίρας, που ήταν αρκετά νέα ώστε να δημιουργηθεί μια οσμή σκανδάλου. *Τίνος είναι το παιδί;* αναρωτιόταν όλος ο κόσμος. Αφού δεν έβγαине ποτέ από τα ανάκτορα, παρά μόνο για να πάει να προσευχηθεί στον τάφο του άντρα της! Και τότε η Μαίρα άρχισε να κιτρινίζει και να χάνει βάρος, με αποτέλεσμα να κλειστεί στο δωμάτιό της και να μη βγαίνει σχεδόν ποτέ. Χωρίς την καθοδήγησή της, οι διαπραγματεύσεις για τη δεκαεξάχρονη παλλακίδα αδράνησαν. Ήταν η ευκαιρία μου, η πρώτη που μου δινόταν, και την άρπαξα χωρίς δεύτερη σκέψη. Σύντομα όλοι οι αφοσιωμένοι της αξιωματούχοι έδιναν λογαριασμό σ' εμένα. Και η διαχείριση των ανακτόρων δεν υστερούσε καθόλου σε σύγκριση με την εποχή που διοικούσε εκείνη. Για την ακρίβεια, μάλλον πιο αποτελεσματική ήταν.

Όπως στεκόμουν στο κέντρο της αίθουσας και τα θυμόμουν, το ανάκτορο, που κανονικά ήταν γεμάτο θορύβους –φωνές, πιατικά, ποδοβολητά–, απλωνόταν γύρω μου σιωπηλό σαν τάφος. Εξακολουθούσα να ακούω τη βοή της μάχης έξω από τα τείχη της πόλης, αλλά, όπως ο περιστασιακός βόμβος μιας μέλισσας ένα καλοκαιρινό απομεσήμερο, ο ήχος έμοιαζε απλώς να επιτείνει τη σιωπή.

Πολύ θα ήθελα να μείνω εκεί, στην αίθουσα του θρόνου, ή, ακόμα καλύτερα, να βγω στο αίθριο και να καθίσω κάτω από το αγαπημένο μου δέντρο, μα ήξερα πως η Ρητία θα ανησυχούσε, κι έτσι ανέβηκα αργά τις σκάλες και πήρα τον διάδρομο που οδηγούσε στο δωμάτιο της πεθεράς μου. Η πόρτα έτριξε καθώς την άνοιγα. Το δωμάτιο ήταν μισοσκοτεινό· η Μαίρα είχε πάντα τα παραθυρόφυλλα κλειστά, αλλά δεν ξέρω αν το έκανε επειδή τα μάτια της πονούσαν απ' το φως ή

επειδή δεν ήθελε να τη βλέπει ο κόσμος σ' αυτή την κατάσταση. Κάποτε ήταν καλλονή, μα λίγες εβδομάδες νωρίτερα είχα προσέξει ότι ο πολύτιμος μπρούντζινος καθρέφτης της προίκας της είχε εξαφανιστεί.

Κάτι σάλεψε πάνω στο κρεβάτι. Μέσα στο μισοσκόταδο είδα ένα κάτωχρο πρόσωπο να στρέφεται προς το μέρος μου.

«Ποιος είσαι;»

«Η Βρισηίδα».

Αμέσως το πρόσωπο γύρισε από την άλλη. Δεν ήταν το όνομα που έλπιζε να ακούσει. Συμπαθούσε περισσότερο την Ισμήνη, που υποτίθεται ότι κνοφορούσε το παιδί του Μύνη – πράγμα που πιθανότατα ήταν αλήθεια, αν και με τη ζωή που έκαναν οι δούλες δεν ήταν ποτέ βέβαιο ποιος ήταν ο πατέρας των παιδιών τους. Αλλά μέσα στην απόγνωση των τελευταίων μηνών, η Μαίρα είχε στηρίξει όλες τις ελπίδες της σ' αυτό το παιδί. Ναι, εντάξει, η Ισμήνη ήταν δούλα, αλλά τους δούλους μπορείς να τους απελευθερώσεις, κι αν το παιδί ήταν αγόρι...

Προχώρησα παραμέσα στο δωμάτιο. «Μήπως χρειάζεσαι κάτι;»

«Όχι». Δεν το πολυσκέφτηκε, απλώς ήθελε να φύγω.

«Έχεις αρκετό νερό;»

Κοίταξε το τραπεζάκι δίπλα στο κρεβάτι της. Έκανα τον γύρο του κρεβατιού και σήκωσα το κανάτι, που ήταν σχεδόν γεμάτο. Της έβαλα μια μεγάλη κούπα και μετά πήγα να ξαναγεμίσω την κανάτα από μια λεκάνη στο βάθος του δωματίου. Το νερό ήταν ζεστό και μπαγιάτικο, με μια στρώση σκόνης στην επιφάνεια. Βύθισα την κανάτα στη λεκάνη και μετά την επέστρεψα γεμάτη στη θέση της. Τέσσερις λεπτές ηλιαχτίδες έπεφταν στο πορφυρό χαλί κάτω από τα πόδια μου, τόσο φω-

τεινές, που πόνεσαν τα μάτια μου, αν και το κρεβάτι βρισκόταν στο μισοσκόταδο.

Η Μαίρα ανακάθισε με δυσκολία. Έφερα την κούπα στα χείλη της κι εκείνη ήπие λαιμαργα· ο καχεκτικός λαιμός της παλλόταν με κάθε γουλιά. Ύστερα από λίγο ανασήκωσε το κεφάλι της κι εγώ νόμισα ότι είχε ξεδιψάσει, μα όταν έκανα να της πάρω την κούπα, έβγαλε ένα μικρό νιαούρισμα διαμαρτυρίας. Όταν τελείωσε επιτέλους, σκούπισε διακριτικά το στόμα της με την άκρη του πέπλου της. Ένωσα ότι με μισούσε που την έβλεπα διψασμένη και αβοήθητη.

Άρχισα να τακτοποιώ τα μαξιλάρια πίσω από το κεφάλι της. Όπως έσκυψε μπροστά, είδα τη σπονδυλική της στήλη να διαγράφεται ανατριχιαστικά καθαρά κάτω από το δέρμα της, σαν το ραχοκόκαλο που βγάζουμε από τα ψητά ψάρια. Την απίθωσα απαλά στα μαξιλάρια κι εκείνη έβγαλε έναν αναστεναγμό ευχαρίστησης. Καθώς της ίσιωνα τα σεντόνια, κάθε ζάρα τού υφάσματος ανέδιδε τη δυσωδία των γηραιών, της αρρώστιας... και του κάτουρου. Ήμουν θυμωμένη. Μισούσα αυτή τη γυναίκα ολόψυχα για τόσον καιρό – και είχα κάθε λόγο να τη μισώ. Είχα μπει στο σπίτι της δεκατεσσάρων χρονών κορίτσι, ένα κορίτσι που δεν είχε μητέρα να το καθοδηγεί. Θα μπορούσε να μου φερθεί με καλοσύνη, μα δεν το έκανε· θα μπορούσε να με βοηθήσει να σταθώ στα πόδια μου, μα δεν το έκανε. Δεν είχα τον παραμικρό λόγο να την αγαπάω, αλλά αυτό που με εξόργιζε εκείνη τη στιγμή ήταν ότι, έτσι όπως είχε αφεθεί να μαραζώσει ώσπου να μην απομένει παρά ένας μπόγος από ζαρωμένη σάρκα και πεταχτά κόκαλα, δεν μου είχε αφήσει και πολλά πράγματα να μισώ. Ναι, είχα νικήσει, αλλά η νίκη μου ήταν κούφια – κι όχι μόνο επειδή ο Αχιλλέας σφυροκοπούσε τις πύλες.

«Θα ήθελα να μου κάνεις μια χάρη, αν μπορείς». Η φωνή της ήταν δυνατή, καθαρή και ψυχρή. «Βλέπεις αυτό εκεί το σεντούκι;»

Το έβλεπα, αν και με δυσκολία. Ένα μακρόστενο, βαρύ, δρύινο, σκαλιστό μπαούλο, που έμοιαζε θronιασμένο επάνω στην ίδια του τη σκιά, στα πόδια του κρεβατιού.

«Θα ήθελα να μου φέρεις κάτι».

Μόλις ανασήκωσα το βαρύ καπάκι, μου ήρθε μια πνιγηρή μυρωδιά από πούπουλα και μπαγιάτικα βότανα. «Τι ακριβώς ψάχνω;»

«Ένα μαχαίρι. Όχι, όχι πάνω πάνω – πιο μέσα... Το βλέπεις;»

Στράφηκα προς το μέρος της. Με κοίταζε κατάματα, χωρίς να βλεφαρίσει, χωρίς να χαμηλώσει το βλέμμα.

Το μαχαίρι ήταν κρυμμένο ανάμεσα στην τρίτη και την τέταρτη στρώση των διπλωμένων σεντονιών. Το έβγαλα από τη θήκη του και η κοφτερή λεπίδα φάνηκε να μου κλείνει μοχθηρά το μάτι. Δεν ήταν το μικρό, διακοσμητικό μαχαιράκι που περίμενα να αντικρίσω, απ' αυτά που χρησιμοποιούν οι αριστοκράτισσες για να κόβουν το κρέας τους. Αυτό εδώ ήταν μακρύ σαν αντρικό τελετουργικό ξιφίδιο και πρέπει κάποτε να ανήκε στον σύζυγό της. Της το πήγα και το ακούμπησα στα χέρια της. Εκείνη χάιδεψε με τα ακροδάχτυλα τα πετράδια που κοσμούσαν τη λαβή του. Για μια στιγμή αναρωτήθηκα αν θα μου ζητούσε να τη σκοτώσω και πώς θα αντιδρούσα εάν μου το ζητούσε, αλλά όχι, απλώς αναστέναξε και το άφησε στην άκρη.

Προσπαθώντας να βουλευτεί στο κρεβάτι, με ρώτησε: «Πήρε τίποτα τ' αντί σου; Μήπως έχεις κανένα νέο;»

«Όχι. Ξέρω μονάχα ότι βρίσκονται κοντά στην πύλη». Και

τότε ένιωσα οίκτο γι' αυτή τη γριά γυναίκα –γερασμένη από την αρρώστια, όχι από τα χρόνια–, που έτρεμε τη στιγμή που θα της έλεγαν ότι ο γιος της ήταν νεκρός. «Αν μάθω κάτι, εννοείται πως θα σε ενημερώσω...»

Μ' ένα νεύμα μού έδωσε να καταλάβω πως η συνάντηση είχε λάβει τέλος. Όταν έφτασα στην πόρτα, κοντοστάθηκα με το χέρι στο μάνταλο και στράφηκα να την κοιτάξω, μα εκείνη είχε ήδη γυρίσει πλευρό.